

sito, profesor organów w Konserwatorium im. Luigi Cherubiniego we Florencji. 22 września w kościele di Stefano dei Cavalieri, na wspaniałych organach, zbudowanych przez Azzolino della Ciaia w pierwszej połowie XVIII wieku, koncertował P. Alessandro Santini OFM, profesor Papieskiego Instytutu Muzyki Sakralnej w Rzymie. 23 i 24 września dała koncert muzyki kościelnej kapela katedry pizańskiej (Pizzi) z udziałem zespołu instrumentalnego Akademii Chigiana ze Sieny (Baglioni). Trzeba jeszcze nadmienić, że podczas mszy św. pontyfikalnej w dniu 24 września w katedrze, tenże zespół wykonał „Mszę ku czci św. Agnieszki“ na 3 głosy równe z organami Domenico Bartolucciego, dyrygenta kapeli sykstyńskiej.

Na zakończenie kongresu, podczas mszy św. uroczystej o 4 godzinie po południu, śpiewy gregoriańskie wykonali Pueri Cantores i klerycy diecezji pizańskiej. Pod adresem owych Puri Cantores padły ciepłe słowa arcb. I. Alciniego, zamykającego Kongres: „I pueri, ecco il nostro futuro“...

(Na podstawie „Caecilia“, Rassegna bibliografica della Sorgente Musicale Carrara, Luglio-Settembre 1959. num. 47

Ks. KAROL MROWIEC CM

Ks. Witold Malej CM

**ARCYBISKUP WŁADYSŁAW ZALESKI, PATRIARCHĄ ANTIOCHII,
NIEZNANY MIŁOSNIK PISMA ŚWIĘTEGO
(1852—1925)**

Nie wiele chyba osób wie, że biskup polski, któremu słusznie przypisuje się zasługę zorganizowania hierarchii kościelnej w Indiach, Ks. Arcybiskup Władysław Michał Zaleski, już przed pierwszą Wojną Światową rozpoczął pracę, mającą na celu przygotowanie nowego wydania ksiąg Pisma świętego Starego i Nowego Testamentu.

W Bibliotece Seminarium Metropolitalnego w Warszawie znajduje się rękopis (sygn. A. 8 1, o rozmiarach 21×32 cm, grubości 3 cm), który jest wystarczającym dowodem prac podjętych i wykonanych. Jest to Biblia — polski tekst Pisma Świętego w przekładzie X. J. Wujka, poprawiony przez Patriarchę Zaleskiego.

Mając na uwadze braki dostępnych przed pięćdziesięciu prawie laty polskich wydań Pisma Świętego w przekładzie Ks. Jakuba Wujka, Arcybiskup Władysław Zaleski poprawił cały tekst Pisma Świętego i starannie przygotował do druku.

Oparł się on na 4 wydaniu Ks. Wujka z komentarzem Menochiusza, a więc na tekście poprawionym przez Ks. Szymona

Kozłowskięo, Arcybiskupa Mohylowskiego (Wilno 1907, 4 tomy).

Wspomniany rękopis, podarowany przez Kardynała Aleksandra Kakowskiego z okazji patronalnego święta alumnów, 13 XI 1936 r. znalazł się w Bibliotece Seminarium Metropolitalnego.

Na początku jest w nim wklejona dobra fotografia Arcybiskupa Wł. Zaleskiego (20×26,5 cm). Ks. Prałat Kazimierz Kobrzyński, ówczesny bibliotekarz Seminarium Warszawskiego, robiąc notatkę proveniencyjną, zaznaczył również, że Patriarcha Antiochii był niegdyś alumnem Seminarium Metropolitalnego w Warszawie.

We słowie wstępnym Arcybiskup Zaleski podaje motywy, jakie go skłoniły do podjęcia tej mozolnej pracy:

„Z tłumaczeń Piśma Św. na rozmaite europejskie mowy, przekład polski X. Jakuba Wujka jest bezwarunkowo jednym z najlepszych. Główną jego zaletą jest, że wiernie oddaje tekst Wulgaty łacińskiej, którą Sobór Trydencki uznał za autentyczną: et ut nemo illam reficere quovis praetextu audeat vel praesumat.

To jest główną zaletą wersji polskiej Wujka: wierne i dosłowne oddanie tekstu łacińskiej Wulgaty. Do tego styl jędrny, pełen prostoty i namaszczenia, czyni ją wdzięczną i łatwą do czytania.

Pisana jednak językiem, jakim mówiono w Polsce w wieku szesnastym, zawiera wiele wyrażenń dziś już nie używanych, innych, które w ciągu wieków zmieniły swoje znaczenie, lub takich, które wydają się nam trywialne, a nawet zgoła niezrozumiałe, tak że ich znaczenie wyjaśnić trzeba w komentarzu lub szukać w tekście łacińskim.

Pisownia także nieco się zmieniła, gramatyka się ustaliła...“ (Cyt. rkp., s. 5).

„Co się tyczy obecnej pracy, rozpocząłem ją w Indiach 14 kwietnia 1916 r., a po dłuższej przerwie skończyłem w Rzymie 10 października 1921. Trzy razy przeczytałem całą Biblię robiąc poprawki.

Będąc naprzód w dległych krajach, a potem z powodu utrudnionych komunikacji po wojnie, nie mogłem dostać świeżego egzemplarza Biblii łacińsko-polskiej. Musiałem zatem postęgiwać się egzemplarzem, który mi służył do innych prac...“ (s. 7).

W dalszym ciągu swej przedmowy, daje on praktyczne wskazania tym, którzy w oparciu o jego pracę mieliby ją przygotować do druku: *Ale styl wygładzając, mieć zawsze przed oczyma, że to jest słowo Boże, które literalnie oddane być powinno i że nie chodzi o nowe tłumaczenie, ale o poprawienie dawnej wersji Wujka tak-*

wdzięcznej, jędrnej, pełnej prostoty i namaszczenia, że żadna inna dorównać jej nie potrafi.

† Patryarcha Zaleski

Rzym, 78 via della Croce

31 października 1921 r.“ (s. 10).

Po przedmowie, na przykładzie pierwszego rozdziału pierwszej księgi Machabejskiej, Arcybiskup Zaleski dał wzór, jak należy dokonać ostatniej korekty (s. 11—17).

Tekst poprawiony przekładu Starego Testamentu obejmuje 19—819 stron rękopisu, a Nowego Testamentu: 820—1070, a dalej następuje spis ksiąg Starego i Nowego Testamentu oraz zwięzłe przypisy do strony ósmej.

W Bibliotece Seminarium Metropolitalnego w Warszawie zachował się również wzmiankowany egzemplarz Biblii łacińsko-polskiej ks. Szymona Kozłowskiego (Wilno 1907, sygnatura 6014), oprawny w półskórek ze złożonym napisem na grzbiecie: ZALESKI TEXT POPRAWIONY.

Zachowane adnotacje ołówkowe mówią, że Arcybiskup Zaleski korzystał (czytał) z tego egzemplarza w dniach od 31 stycznia do 15 lipca 1913 r. Jego też ręka na czwartym tomie uczyniła ciekawą notatkę: „Text Łaciński liter około 4.900.000“. W tym to egzemplarzu ołówkiem czarnym, niebieskim, czerwonym i zielonym, podkreślił na wszystkie miejsca, które wymagały poprawek. Kolor ołówka mówi o rodzaju poprawki.

Drukowany egzemplarz Biblii razem z opisywanym rękopisem został подарowany przez spadkobierców Arcybiskupa Zaleskiego Kardynałowi Kakowskiemu, a od 1936 r. znajduje się w Bibliotece Seminarium Metropolitalnego.

Może nieliczni z polskich biblistów wiedzą, że mówąc o polskich przekładach Pisma Świętego i ich poprawionych wydaniach, Arcybiskup Władysław Zaleski, Patriarcha Antiochii, w pełni zasługuje też na wspomnienie.

Warszawa

Ks. WITOLD MALEJ